

IV. Odpowiedzi i wskazówki

Część pisemna egzaminu maturalnego. Poziom podstawowy

1. Czytanie ze zrozumieniem

TEST I (s. 6): 1.1. Np.: była do przepustka do świata dorosłych, przepustka do świata pisarzy. **1.2.** A. **1.3.** Np. pierwszy bohater polskiej popkultury; pierwszy pisarz, który próbował opisać świat z perspektywy zwykłego, wrażliwego chłopaka; odgrywa rolę formacyjną dla młodego pokolenia (przekazanie prawd – dalekich od młodzięczego idealizmu – o prawach rządzących światem). **1.4.** Np.: 1. *W tym nabożnym stosunku do Hłaski nie było przecież nic oryginalnego.* 2. *Może i Hłasko nie miał światu nic więcej do przekazania poza informację, że idealizm zazwyczaj przegrywa w zderzeniu z brudem rzeczywistości.* **1.5.** Hłasce. **1.6.** Np.: Twórczość Marka Hłaski zawsze będzie odpowiadała czytelnikom w pewnym wieku, podatnym na określone treści obecne w twórczości pisarza. Autor tekstu jest już człowiekiem dojrzałym i prawdy zawarte w twórczości pisarza nie stanowią dla niego żadnego objawienia, nie wnoszą nic nowego do jego życia. **1.7.** 1.F, 2.P, 3.P, 4.P. **2.1.** B. **2.2.** Np.: Michał Ogórek uważa takie podejście za bezrefleksyjne. Zauważa brak wiedzy oraz jakiegokolwiek zainteresowania ze strony młodych ludzi, ich językową ignorancję. **2.3.** Np. Nie mieć dobrej opinii/ Nie być pozytywnie przedstawianym w mediach. **2.4.** *Archaizmowi obecnie nie pomaga także to, że intuicyjnie kojarzony jest z Grecją („Achajowie” brzmią prawie jak „Archajowie”), Strajkowani już za mitologii, a Herkules jest tam czczony za to, że wykonał w ogóle jakąkolwiek pracę, i już samo to uznano za nadludzki wysiłek.* **2.5.** Np.: Autor uważa, że dla młodych ludzi wszystko, co przeszłe, dawne, jest nieostre i złane w jedną masę – nie rozróżniają niuansów, nie wiedzą wiele o tym, jak funkcjonował świat i nie dostrzegają w tym żadnego problemu. **2.6.** Np.: Michał Ogórek analizuje słowo „archaizm”. Zauważa paradoksalnie, że nawet ten wyraz jest archaiczny. Podkreśla, że współcześnie wszystko, co stare, dawne, jest traktowane z niechęcią. Młodzież dodatkowo wykazuje się ignorancją w stosunku do przeszłości, nie czując nawet potrzeby uczenia się historii. Ironicznie podkreśla, że to, co archaiczne jest już niemożliwe i zapomniane. **2.7.** ARCHAIZM – wyraz pokrewny: np. archaiczny; wyraz bliskoznaczny: np. przestarzały. ANACHRONIZM – wyraz pokrewny: np. anachroniczny; wyraz bliskoznaczny: np. wsteczny. ANARCHIZM – wyraz pokrewny: np. anarchia; wyraz bliskoznaczny: np. chaos. **2.8.** B.

TEST II (s. 14): 1.1. Np.: akapit wprowadza w temat tekstu/ jest wstępem do rozważań. **1.2.** Np.: otoczenie, środowisko. **1.3.** Np.: Autor uważa, że narodziny nowożytnej powieści są związane ze średniowiecznym toposem bretońskim. Zaznacza, że pierwszymi powieściami były eposy o losach króla Artura, a także dawne celtyckie legendy. Ich spisanie było pierwszym krokiem do powstania nowożytnej powieści. **1.4.** 1.F, 2.P, 3.F. **1.5.** Np.: Cykl karoliński przedstawiał jednowymiarowe postaci, pozbawione głębi psychologicznej. Bohaterowie opowieści byli przedstawiani przez pryzmat wyłącznie swojego zajęcia czy statusu. Dopiero w cyklu bretońskim zaczęto prezentować więcej cech bohaterów. Autorzy chętniej ukazywali tło opisywanych wydarzeń, skupiając się nie tylko na głównej akcji, lecz także na wątkach pobocznych. **1.6.** Fakt – np.: *Cykl bretoński pojawia się jako zjawisko literackie w połowie XII w., jest jednak poprzedzony przez starszy o wiek cykl karoliński („pieśni o czynach”), złożony z wierszowanych eposów rycerskich, spośród których najstynniejsza jest oczywiście Pieśń o Rolandzie.* Opinia – np.: *Z portretu rycerza pozostał więc dziś jedynie jego kostium – miecz, zbroja i koń.* **2.1.** 1.P, 2.P, 3.P, 4.P. **2.2.** środowisko, sytuacja, poziom wykształcenia **2.3.** Funkcja fatyczna. **2.4.** Np.: Sformułowanie oznacza, że młodzież ma decydujący wpływ na kształtowanie się języka i zachodzące w nim zmiany. To, jak mówią młodzi ludzie, świadczy o ich środowisku czy poziomie wykształcenia, a także utrwała pewne nawyki językowe. **2.5.** Np.: ekspansywny (przenika do innych środowisk), nie jest purystyczny (jest pełen anglicyzmów). **2.6.** Np. kultura masowa, popkultura. **2.7.** Jest to tendencja w języku młodzieży do stosowania anglicyzmów. Wyrażenie jest niepoprawne, bo związek frazeologiczny od dawna funkcjonujący w polszczyźnie jest traktowany jak fraza angielska. **2.8.** A1, B3.

2. Wypowiedź argumentacyjna

Sofokles, Król Edyp – przykładowy plan wypracowania

1. Postawienie tezy (czyli sformułowanie własnej opinii), bądź sformułowanie hipotezy.
2. Analiza podanego fragmentu – omówienie sytuacji przedstawionej w dramacie: Edyp chce poznać prawdę o swojej przeszłości i jednocześnie poznaje swoją przyszłość. Kiedy wyrocznia w Delfach przepowiada mu zabójstwo rodzica i spółdzenie dzieci w kazirodczym związku, ten ucieka, chcąc uniknąć spełnienia przepowiedni. Nazywa siebie „zhańbionym”, „zbezczeszczonego doszczętnie”, jeśli przepowiednia sprawdzi się. Boi się zostać w miejscu, w którym żył dotychczas. Prawda o własnym losie jest dla niego nie do zniesienia.

3. Wnioski z analizy fragmentu – np.: Prawda nie zawsze jest obiektywnie dobra, więc jej poznanie niekoniecznie przynosi ulgę. Edyp jest nieszczęśliwy, wiedząc że jego los będzie tragiczny. Uniknąłby cierpień tu i teraz, gdyby pozostał nieświadomy.
4. Przywołanie kontekstu, np.: *Opowieść wigilijna* Charlesa Dickensa (Scrooge poznający prawdę o sobie, co prowadzi do jego duchowej przemiany), spowiedź ks. Robaka z *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza (poznanie prawdy o ks. Robaku, czyli Jacku Sopicie, pozwala naprawić relacje między Sopicami a Hołeszkami, oczyszcza Jacka Sopicę z zarzutów), *Kamizelka* Bolesława Prusa (kochające się małżeństwo oszukuje się, by sprawić ulgę drugiej osobie), *Lalka* Bolesława Prusa (poznanie prawdy o motywach postępowania Izabeli i jej uczuciach pomaga Wokulskiemu pozbyć się złudzeń).
5. Podsumowanie – odwołanie do problemu i stanowiska przyjętego we wstępie, sformułowanie wniosków.

3. Wypowiedź interpretacyjna

Anna Świrszczyńska, *Budując barykadę* – przykładowy plan wypracowania

1. Postawienie tezy bądź hipotezy interpretacyjnej – np. utwór stanowi refleksję na temat zaangażowania ludzi w działania wojenne, obronne/ utwór przedstawia jednostkowy los zwykłych ludzi uwikłanych w historię/ prezentuje sposób postrzegania sytuacji tragicznych dla narodu przez jednostkę.
2. Analiza i interpretacja utworu – zbiorowy podmiot liryczny pokazuje działania mające na celu obronę przed atakiem. Tytułowa barykada jest budowana przez wszystkich uczestników wydarzeń, którzy łączą swoje wysiłki we wspólnym celu. Jak wielokrotnie podkreśla osoba mówiąca, budujący boją się, ale nie ustają w wysiłkach. Nazywa siebie i innych „tchórzami”, podkreślając w ten sposób, że nawet najodważniejsi w sytuacjach ekstremalnych boją się. Lapidarność wypowiedzi wzmacnia wymowę utworu – w niecodziennych sytuacjach ludzkie zachowania są nieprzewidywalne, a najważniejsza jest ludzka solidarność. Autorka uwiecznia ludzi pochodzących z różnych klas społecznych, różnych profesji, którzy zmieniają swoje nastawienie do ludzi i świata pod wpływem tragicznych wydarzeń albo w obliczu zagrożenia.
3. Przywołanie kontekstów: literatura wojenna, np. *Opowiadania* Tadeusza Borowskiego, *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall, *Inny świat* Gustawa-Herlinga Grudzińskiego, *Pamiętnik z powstania warszawskiego* Miirona Białoszewskiego, *Dżuma* Alberta Camusa, *Kartoteka rozrzuczona* Tadeusza Różewicza, filmy: *Szeregowiec Ryan*, reż. Steven Spielberg, *Cast away – poza światem*, reż. Robert Zemeckis.
4. Podsumowanie – odwołanie do problemu i stanowiska przyjętego we wstępie, sformułowanie wniosków.

Przykładowe arkusze egzaminacyjne

Poziom podstawowy

Arkusz I

Paweł Bravo, *Zgoda na rzeczy niemożliwe*

Nr zad.	Odpowiedzi	Liczba punktów	Wymagania Uczeń:
1.1.	Przykładowe odpowiedzi: Główny problem przedstawiony w tekście to działania podejmowane przez młodzież i polityków ze względu na degradację środowiska naturalnego. lub Temat poruszany w artykule to kryzys klimatyczny i jego skutki.	1	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]
1.2.	Informacja: „Światowa Organizacja Meteorologiczna [...] niż w ciągu poprzednich pięciu lat”. Opinia: „Naukowcy zaś mają młodym do przekazania coraz gorsze opinie”.	2 1 za zdanie z informacją lub opinią	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]
1.3.	1. cytowanie cudzych wypowiedzi, np. „Słuchajcie nie mnie, lecz naukowców” 2. podawanie nazwy, tytułu, np. „Strajk dla Klimatu” 3. wyróżnienie jakiegoś słowa, wyrażenia, np. „dyktat elit”	2 1 za dwie funkcje zilustrowane przykładami	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]
1.4.	Np. „Jeśli protesty klimatyczne mają mieć sens, muszą powrócić do hasła z 1968 r.: »żądajcie niemożliwego«”. „Słuchajcie nie mnie, lecz naukowców”.	1	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...] I.3.4) rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu, np. impresywną
1.5.	1. C , 2. D, 3. B	2 1 za dwie poprawne odpowiedzi	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]
1.6.	Przykładowe odpowiedzi: Strajki klimatyczne organizowane przez młodzież to działania, które wpływają na konkretne decyzje polityków w zakresie ekologii. lub Młodzi ludzie organizując protesty klimatyczne, działają jak politycy – prowadzą dyskusje i wpływają na decyzje dotyczące ochrony środowiska naturalnego.	1	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje w zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...] II.3.1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu [...]

Nr zad.	Odpowiedzi	Liczba punktów	Wymagania Uczeń:
1.7.	Przykładowe streszczenie: Paweł Bravo porusza problem kryzysu klimatycznego i będących jego skutkami działań młodzieży oraz polityków. Zwraca uwagę na reakcję rządu Angeli Merkel na zainicjowane przez Gretę Thunberg młodzieżowe demonstracje w obronie środowiska. Następnie autor apeluje o konieczne wyrzeczenia ze strony społeczeństw. Kończy ostrzeżeniem przed skutkami kataklizmów, które mogą przypominać stan wojny.	3 1 lub 2 (1 za przedstawienie tematu tekstu i tego, co na ten temat powiedziano w tekście, ALE wystąpiły zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ zaburzenia logicznej spójności streszczenia, właściwa liczba słów, 2 za przedstawienie tematu tekstu i tego, co na ten temat powiedziano w tekście, ALE wystąpiły zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB zaburzenia logicznej spójności streszczenia, właściwa liczba słów)	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje w zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...] I.1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia

Ryszard Koziołek, *Który nas ulepił*

Nr zad.	Odpowiedzi	Liczba punktów	Wymagania Uczeń:
2.1.	Przykładowe odpowiedzi: – kłótniowość, pieniactwo, brak umiejętności, prowadzenia dyskusji politycznych – brak wyobraźni politycznej, brak wizji lepszej Polski	1	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]
2.2.	Przykładowe odpowiedzi: Przykłady kolokwializmów: wypadać z Polski, wypisać się ze wspólnoty Polaków, Funkcja: urozmaicenie stylu, zwrócenie uwagi czytelnika	2 1 za przykłady kolokwializmów bez podania ich funkcji	I.3.6) rozpoznaje w czytanych tekstach oraz wypowiedziach mówionych stylizację, rozróżnia jej rodzaje, np. kolokwializację
2.3.	Przykładowe odpowiedzi: Jednoczy naród. Utrzymuje ciągłość polityczną. Podtrzymuje ducha narodowego, świadomość i tożsamość narodową.	1	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia związków frazeologicznych) I.1.2) [...] odczytuje w zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...] II.3.2) odczytuje w interpretacji konteksty
2.4.	Przykładowe odpowiedzi: stać się władcą wyobraźni historycznej – mieć decydujący wpływ na poglądy polityczne krzepić nie tylko serca, ale mózgi – oddziaływać nie tylko na emocje, lecz także na myśli.	1	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]
2.5.	Przykładowe odpowiedzi: Znaczenie: znawca twórczości Sienkiewicza, naukowiec zajmujący się Sienkiewiczem. Zdanie: W Warszawie odbyła się konferencja naukowa z udziałem sienkiewiczologów.	1	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów I.3.1) analizuje i definiuje znaczenia słów

Nr zad.	Odpowiedzi	Liczba punktów	Wymagania Uczeń:
2.6.	Przykładowe odpowiedzi: – elementy informacyjne, np.: autor, tytuł, tematyka, gatunek – Bartłomiej Sienkiewicz, „Sienkiewicz z nami”, esej polityczny – analityczno-krytyczne, oceniające, np.: „przetworzył oryginalnie”, „żeby zaczął nam krzepić nie tylko serca, ale też mózgi”	2 1 za jedną cechę z przykładem	I.1.2) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych, [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte I.2.1) wskazuje wyznaczniki poetyki danego utworu z zakresu genologii

TEMAT 1.

Jaką rolę w życiu człowieka odgrywają elementy *sacrum*, wierzenia i obrzędy religijne? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do podanego fragmentu powieści *Prawiek i inne czasy* Olgi Tokarczuk oraz innego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Przykładowy plan wypracowania:

- Postawienie tezy (czyli sformułowanie opinii o roli *sacrum* w życiu człowieka) lub hipotezy (na temat znaczenia elementów świętości i wierzeń).
- Analiza podanych fragmentów:
  - Prawiek jako prowincjonalna wieś a jednocześnie metafora świata;
  - połączenie świata realnego z metafizycznym ustanawiające uniwersalny ład i harmonię w naturze;
  - obraz Boga jako Stwórcy świata;
  - obraz Matki Boskiej – pomocnej i uzdrawiającej, ale zredukowanej do wymiaru świętego obrazu;
  - wiara w ingerencję sił nadprzyrodzonych, np. aniołów, w ludzkie sprawy;
  - mit jako oś opowieści o zwyczajnym życiu;
  - biblijne nawiązania, np. do opisu stworzenia świata;
  - nawiązania mitologiczne – góra jak Olimp;
  - reinterpretacje motywów biblijnych w aspektach psychologicznych;
  - sfera *sacrum* – przyjmowana lub odrzucana przez człowieka;
  - różne postawy ludzi wobec Boskiej interwencji;
- Wnioski z analizy fragmentów:
  - uniwersalny wymiar tematyki religijnej;
  - różne funkcje motywu *sacrum*.
- Wykorzystanie kontekstów, np.: Biblia, mity, *Legenda o świętym Aleksym*, III cz. *Dziadów* A. Mickiewicza, pozycja religijna np. L. Staffa, *Chłopi* W.S. Reymonta.
- Podsumowanie rozważań – potwierdzenie tezy, ostateczne sformułowanie własnego stanowiska.

TEMAT 2.

Bunt – siła destrukcyjna czy twórcza? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Antygony* Sofoklesa oraz innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Przykładowy plan wypracowania:

- Postawienie tezy, np.: Bunt to sprzeciw, niezgoda na rzeczywistość, opór wobec nieakceptowanych relacji między ludźmi lub przeciw sytuacjom, w których bohater znalazł.
- Rozwinięcie tematu, np.
  - bunt może prowadzić do upadku człowieka, jego klęski, odrzucenia przez społeczeństwo, Boga, przyjaciół, rodzinę, a nawet do śmierci;
  - bunt może pociągać koszty, np. w postaci nieprzewidzianych ofiar buntu, zburzenia zastanej rzeczywistości społecznej albo moralnego ładu. Jest więc siłą destrukcyjną;

- bohaterka Sofoklesa mimo klęski osobistej w starciu z państwem (reprezentowanym przez Kreona), jest zwycięska w sensie moralnym, reprezentuje wszystkich obrońców wartości wyższych (w tym sensie jej bunt jest siłą „twórczą”);
  - bunt może prowadzić do autodestrukcji buntującego się. Może jednak być siłą twórczą, np. bunt prometejski;
  - szlachetni buntownicy chcą naprawy świata, chcą szczęścia ludzkości; z buntu i odrzucenia znanych konwencji, powstają rzeczy nowatorskie;
  - Bunt twórczy to bunt wiodący do samopoznania albo prowadzący od zniewolenia do wolności. Bunt, w wyniku którego powstają nowe, pozytywne jakości.
3. Podsumowanie rozważań, ostateczne sformułowanie własnego stanowiska

TEMAT 3.

Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Przykładowy plan wypracowania:

1. Postawienie tezy interpretacyjnej, np.: Egzystencjalna refleksja nad kondycją człowieka, sensem istnienia i obecnością Boga w świecie./Pytania o miejsce człowieka i Boga w świecie.
2. Uzasadnienie tezy:
  - określenie sytuacji komunikacyjnej (liryka bezpośrednia, liryka wyznania) i jej funkcji – forma listu, wido-kówki, rodzaj modlitwy;
  - określenie podmiotu lirycznego jako człowieka zagubionego w świecie, samotnego, zmagającego się z tajemnicą swojej cielesności, zagadką kresu życia;
  - określenie adresata lirycznego – Stwórca nieobecny w świecie, daleki, milczący, ale cierpiący razem z człowiekiem;
  - dostrzeżenie motywu przemijania;
  - zauważenie problemów współczesnej kultury masowej i amerykańskiej cywilizacji: „niezniszczalny plastik”, „kryminał grozy i krwi”, „zgniatacz złomu”, „cienie palm i wieżowców”;
  - wskazanie wymiaru filozoficznego rozważań;
  - odczytanie kontrastu np. między wiecznością Boga a skończonością człowieka, tym i tamnym światem;
  - dostrzeżenie ironii przykrywającej rozpacz, wyrażającej się w mówieniu o śmierci i cierpieniu językiem banału, używaniu grzecznościowych zwrotów, np. „Szkoda, że Cię tu nie ma”, „co u Ciebie słychać” w kontekście pełnego egzystencjalnego bólu w świecie bez jego Stwórcy;
  - określenie dominanty kompozycyjnej – zwroty epistolarne na początku i na końcu każdej z trzech części, wersyfikacyjne analogie;
  - funkcjonalne wykorzystanie środków artystycznych, połączenia języka metafor z kolokwializmami, rola przetrutni.

Arkusz II

Wiesław Kowalski, *Szulz wg Dudy-Grac*

Nr zad.	Odpowiedzi	Liczba punktów	Wymagania Uczeń:
1.1.	C	1	II.3.2) wykorzystuje w interpretacji konteksty.
1.2.	B	1	II.3.2) wykorzystuje w interpretacji konteksty.
1.3.	1. F, 2. P, 3. F	2 1 za dwie poprawne odpowiedzi	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów.

1.4.	<p>np. – Podanie najważniejszych informacji o spektaklu – tytułu spektaklu, nazwiska reżysera, miejsca wystawienia (lub inne). – Ocena spektaklu – ocena reżyserii, gry aktorów, scenografii (lub inne). – Opisanie reakcji odbiorców – <i>Widać było, że publiczność jest zła</i> takich spotkań.</p>	<p>2 1 za podanie jednej cechy</p>	<p>I.1.2) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych [...] wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz;</p>
1.5.	<p>gra aktorów, scenografia (rekwizyty), ruch sceniczny, reżyseria światła, kreacja przestrzeni scenicznej (wybór miejsca realizacji spektaklu)</p>	<p>2 1 za wskazanie czterech elementów</p>	<p>I.1.2) odczytuje w odbieranym tekście informacje jawne.</p>
1.6.	<p><i>To ich dynamika, energia i zaangażowanie, a także niemająca sobie równych przestrzeń, wyznaczają rytm tego niecodziennego widowiska, które w znakomity sposób demonstrowuje całą wyjątkowość wyobraźni i wrażliwości reżyserki, starającej się zawsze wychodzić poza prosty, oczywisty i łatwy sposób przekładania narracji na teatr.</i> Ocena pozytywna, o czym świadczą podkreślone w zdaniu wyrażenia. LUB Wypisanie zdania i określenie oceny: słownictwo wartościujące.</p>	<p>2 1 za wypisanie zdania zawierającego ocenę i jej określenie</p>	<p>I.1.1) odczytuje sens fragmentów; I.1.2) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych [...] wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz.</p>

Małgorzata Milewska-Stawiany, *O zaletach interpunkcji*

Nr zad.	Odpowiedzi	Liczba punktów	Wymagania Uczeń:
2.1.	<p>– niedostrzeżenie potrzeby stosowania interpunkcji – uznanie, że interpunkcja jest anachronizmem – pośpiech</p>	<p>1</p>	<p>I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]</p>
2.2.	<p>np. A. W wielu tekstach pisanych można dostrzec obecnie lekceważenie interpunkcji. B. Interpunkcja powinna być dla autora ważnym narzędziem organizacji tekstu, a dla czytelnika czymś, co ułatwia wydobyć z niego treść.</p>	<p>2 1 za jedną odpowiedź</p>	<p>I.1.2) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych [...] wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz</p>
2.3.	<p>A</p>	<p>1</p>	<p>I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]</p>
2.4.	<p>– Zapewniają logiczny podział tekstu. – Ułatwiają sprawne czytanie ze zrozumieniem. – Oddzielają sąsiadujące człony wypowiedzenia. – Wydzielają partię o mniejszej wadze znaczeniowej. – Wskazują na intonację lub walor emocjonalny wypowiedzi.</p>	<p>2 1 za dwie odpowiedzi</p>	<p>I.1.2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte [...]</p>

2.5.	np. 2. Przykład ilustrujący problem. 3. Stanowisko autorki. 5. Uzasadnienie stanowiska autorki. 6. Wnioski/podsumowanie.	2 1 za trzy uzupełnienia	I.1.1) odczytuje sens całego tekstu oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości.
2.6.	I Jacek, i Wojtek wiedzieli, że albo solidnie popracują, albo będą mieli problemy na egzaminie. Zasady: przecinek należy postawić przed powtórzonym spójnikiem (przecinek przed powtórzonym „i” oraz „albo”) pełniącym taką samą funkcję LUB przecinkiem należy oddzielić zdanie podrzędne (przecinek przed „że”).	2 1 za poprawnie sformułowaną zasadę lub poprawnie wstawione przecinki	III.2.6) (SP) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych.

TEMAT 1.

Czy istnieje uniwersalna recepta na szczęście? Rozważ problem, odwołując się do podanego fragmentu tekstu oraz innych, wybranych tekstów kultury. Twoja wypowiedź powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Przykładowy plan wypowiedzi:

1. Postawienie tezy – sformułowanie tezy twierdząco lub przecząco odpowiadającej na pytanie postawione w temacie bądź sformułowanie hipotezy.
2. Analiza podanego fragmentu, np.
  - opis sytuacji – rozmowa bohaterów, studentów, przyjaciół Rastignaca i Bianchona;
  - przedstawienie bohaterów – młodzi ludzie, student prawa i student medycyny, Rastignac jest podenerwowany, niespokojny, zamyślony, Bianchon spokojny, zdystansowany;
  - przedstawienie problemu Rastignaca – dręczy go pragnienie zdobycia pieniędzy, chce być bogaty, bo wierzy, że to zapewni mu szczęście (przeznaczył je na posag dla sióstr, mógłby zaspokoić zachcianki ukochanej), zastanawia się, czy dla pieniędzy warto łamać zasady moralne;
  - przedstawienie poglądów Bianchona na temat szczęścia – według niego pytanie o drogę szczęścia stawia sobie każdy wchodzący w życie człowiek;
  - według Bianchona szczęście nie jest zależne od majątku, ale ma wewnętrzną miarę w człowieku, nie warto łamać zasad, by je osiągnąć;
  - ewentualne przywołanie dalszych losów bohaterów.
3. Wnioski z analizy fragmentu, np.
  - dla bohaterów dążenie do szczęścia jest oczywistością;
  - Rastignac szuka sposobów, by je osiągnąć, wierzy, że gwarancją szczęścia jest wielkie bogactwo, rozważa możliwe koszty etyczne jego osiągnięcia;
  - Bianchon wydaje się bardziej dojrzały, ma świadomość, że nie ma uniwersalnej recepty na szczęście;
  - rozmowa z Bianchonem uspokaja Rastignaca.
4. Przywołanie innych tekstów kultury, w odmienny lub podobny sposób odnoszących się do problemu postawionego w temacie, np.
  - przywołanie tekstów kultury ukazujących różne koncepcje szczęścia np. literatura i filozofia antyczna – Horacjańska wizja szczęścia, literatura i sztuka renesansu – pieśni Jana Kochanowskiego, oświecenia – *Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki* I. Krasickiego;
  - przywołanie tekstów kultury ukazujących wartości dające szczęście, np. miłość, rodzina, praca jako źródło szczęścia (literatura romantyzmu, pozytywizmu), filmy – *Niebo nad Berlinem*, *Miasto Aniołów*, inne trafnie dobrane teksty kultury.
5. Podsumowanie rozważań, ostateczne sformułowanie własnego stanowiska.

TEMAT 2.

Czy należy obalać mity i legendy, czy je podtrzymywać? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Jądra ciemności* Josepha Conrada oraz innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Przykładowy plan wypracowania:

1. Postawienie tezy lub hipotezy, np. należy podtrzymywać mity w pewnych okolicznościach zasugerowanych np. w *Jądrze ciemności*, gdy w grę wchodzi dobro jednostki lub zbiorowości albo należy się im przeciwstawić w imię prawdy, nawet gdyby miała być bolesna, ponieważ życie złudzeniami jest szkodliwe.
2. Analiza fragmentu – argumentacja wynikająca z definiowania pojęć kluczowych, analizy tekstu zamieszczonego w arkuszu i wybranych tekstów kultury, np.
  - definiowanie pojęć kluczowych: mity, legendy, złudzenia są stałym elementem ludzkiej egzystencji wewnętrznej, właściwym dla psychiki wytworem wyobraźni – wyobrażeniami o świecie, zbiorowości, jednostce;
  - określenie funkcji mitów: mity zbiorowe pozwalają egzystować społeczeństwu i jednostkom w sytuacjach kryzysu (przykład Polski i Polaków w okresie zaborów);
  - wyrażenie stanowiska wobec problemu: są dobroczynne i szkodliwe jednocześnie, a więc należy obalać je, gdy są szkodliwe, a podtrzymywać, gdy są dobroczynne;
  - argumentacja: mity należy podtrzymać, gdy ocalają integralność jednostki, służą jej dobru, pomagają pokonywać trudności;
  - argumentacja: mity należy podtrzymać, gdy budują wartość wyższą, np. ocalają jedność społeczną (łączą, a nie dzielą), należy je obalać, gdy zniewalają, odrywają od rzeczywistości; należy walczyć z mitami, bo odrywają od prawdy, nie pozwalają na rozwój, mity są skupione na przeszłości, nie pozwalają ludziom mierzyć się z teraźniejszością i patrzeć w przyszłość, przeszkadzają w pokonywaniu trudności;
  - skutki obalania/podtrzymywania mitów i legend – obalenie mitów zawsze jest bolesne – o wiele łatwiej w nich tkwić.
3. Wykorzystanie kontekstów – podanie przykładów innych tekstów kultury: dramaty romantyczne, Stanisław Wyspiański, *Wesele*, Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona*, *Śmierć pułkownika*, Bolesław Prus, *Lalka*.
5. Podsumowanie rozważań, ostateczne sformułowanie własnego stanowiska.

TEMAT 3.

Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.

Przykładowy plan wypracowania:

1. Postawienie tezy interpretacyjnej, np. wiersz jest refleksją nad uwikłaniem ludzi w politykę, krytycznie przedstawia nadmierne upolitycznienie świata, podporządkowanie życia ideologii (ideologiom) politycznej.
2. Analiza i interpretacja utworu, np.
  - określenie podmiotu lirycznego – wypowiada się w 1. os. l.m., w imieniu zbiorowości „dzieci epoki politycznej”, utożsamia się z ludźmi współczesnymi;
  - dostrzeżenie kluczowego słowa – epitetu „polityczny”, jego funkcji w odczytaniu wypowiedzi podmiotu (powtórzenia dające efekt hiperbolizacji wyrażającej ironiczny dystans do tak widzianej rzeczywistości; jako dzieci czasu, w którym wszystkiemu przypisywany jest wymiar polityczny ludzie są niejako zniewoleni, naznaczeni; polityczny sens nadawany jest nie tylko ich słowom, lecz także milczeniu, także oczu, skóra, geny – a więc rzeczy, na które nie mamy wpływu absurdalnie nabierają politycznego znaczenia);
  - dostrzeżenie funkcji gry słów – między metaforycznym a dosłownym znaczeniem (podłoże, kroki opatrzone epitetem „polityczne”);
  - wskazanie funkcji paradoksów – milczenie ma wymowę, wiersze apolityczne są polityczne;
  - świat obserwowany przez podmiot liryczny zdominowany jest przez politykę – nawet uniwersalne pytania egzystencjalne „być albo nie być” są „polityczne”;

– zwrócenie uwagi na refleksyjną funkcję ostatniej zwrotki – najpełniej wyrażającej dystans podmiotu do czasów, w których przyszło mu żyć.

3. Wykorzystanie kontekstów, np.

– kontekst historyczny – czasy PRL;

– język propagandy czasów PRL;

– kontekst twórczości W. Szymborskiej.

4. Podsumowanie rozważań, ostateczne sformułowanie własnego stanowiska, np.

– dostrzeżenie funkcji pozornej prostoty języka w ocenie rzeczywistości;

– wskazanie znaczenia wykorzystanych środków językowych dla odczytania sensu wiersza;